

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی دانشگاه

تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجوی مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب و یا نرم افزار و یا آثار ویژه حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین‌نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده علوم انسانی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد علوم اقتصادی

بررسی تاثیر جهانی شدن بر توزیع درآمد در کشورهای عضو گروه ۸-D

الهام مهدوی راسخ

استاد راهنما:

دکتر رضا نجار زاده

استاد مشاور:

دکتر نادر مهرگان

تابستان ۱۳۸۷

پاسداشت

چشماني نگران و دستاني پرتلاش

به

مادر و پدرم

حرفی برای سپاس و ستایش

سپاسگذارم از او که این فرصت را برایم قرار داد تا بتوانم در محضر اساتیدی دانشمند و دلسوز، درس چگونه زیستن را بیاموزیم. استادانی که نه تنها اندیشه را، که اندیشیدن را می‌آموزند.

وظیفه می‌دانم از زحمات و راهنمایی‌های بی‌دریغ اساتید بزرگووارم جناب آقای دکتر رضا نجار زاده و نیز آقای دکتر مهرگان تقدیر و تشکر نموده و از خداوند منان برای ایشان آرزوی نیکیبختی و تندرستی می‌نمایم.

در پایان از همه عزیزانی که مرا در طی انجام این پایان‌نامه یاری نمودند، کمال سپاسگذاری را دارم.

چکیده

پدیده جهانی شدن یکی از مهمترین مباحث کشورها در سال‌های اخیر است و پیامدهای متعددی را به همراه دارد. تبیین ارتباط متقابل بین جهانی شدن و توزیع درآمد از موضوعات چالش‌برانگیز در عرصه اقتصاد می‌باشد. لذا بررسی و ارزیابی اثرات توزیعی منافع جهانی شدن و نیز تاثیر جهانی شدن بر توزیع درآمد با توجه به سطح توسعه‌یافتگی کشورها بویژه کشورهای در حال توسعه لازم و ضروریست.

در این تحقیق تاثیر جهانی شدن بر توزیع درآمد در کشورهای عضو گروه ۸-D که اندونزی، ایران، بنگلادش، پاکستان، ترکیه، مالزی، مصر و نیجریه اعضای آن را تشکیل می‌دهند، بررسی می‌شود. شاخص شدت تجاری که به صورت نسبت مجموع صادرات و واردات بر GDP تعریف شده است، میزان باز بودن تجاری این کشورها را نشان می‌دهد. همچنین ضریب جینی به عنوان نمایانگر وضعیت توزیع درآمد در هشت کشور مذکور استفاده شده است. با بهره‌گیری از آخرین آمار قابل دسترسی در مجموع کشورها و نیز با استفاده از روش داده‌های تابلویی طی دوره ۱۹۹۵-۲۰۰۴ به آزمون تجربی ادبیات موضوع پرداخته شده است. با توجه به یافته‌های تحقیق می‌توان گفت در این کشورها آزادسازی تجاری در طی دوره مورد بررسی منجر به بهبود توزیع درآمد شده و نیز سطح توسعه‌یافتگی اثر قابل ملاحظه‌ای بر کاهش نابرابری درآمدی داشته است.

کلمات کلیدی: جهانی‌شدن، توزیع درآمد، ضریب جینی، شاخص شدت تجاری، سرمایه‌گذاری مستقیم

خارجی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	فهرست جدولها
۶	فهرست نمودارها
	فصل اول - کلیات
۱	۱-۱ بیان مساله
۳	۲-۱ اهمیت و ضرورت موضوع
۴	۳-۱ اهداف تحقیق
۴	۴-۱ سوالات تحقیق
۴	۵-۱ روش انجام تحقیق
۵	۶-۱ معرفی گروه ۸-D
۹	۷-۱ موافقین و مخالفین جهانی شدن
۹	۱-۷-۱ موافقین جهانی شدن اقتصاد
۱۰	۲-۷-۱ مخالفین جهانی شدن اقتصاد
	فصل دوم - مفاهیم و مبانی نظری
۱۲	مقدمه
۱۲	۱-۲ جهانی شدن
۱۲	۱-۱-۲ مفهوم جهانی شدن
۱۶	۲-۱-۲ شاخص‌های جهانی شدن
۱۷	۱-۲-۱-۲ شاخص‌های ترکیبی
۱۸	۱-۲-۱-۲-۱ شاخص نشریه فارین پالیسی
۲۰	۲-۱-۲-۱-۲ شاخص آزادی اقتصادی بنیاد هریتیج
۲۱	۳-۱-۲-۱-۲ شاخص آزادی اقتصادی موسسه فریزر
۲۵	۴-۱-۲-۱-۲ شاخص باز بودن تجاری (TOI)
۲۷	۲-۲-۱-۲ شاخص‌های غیر ترکیبی
۲۷	۱-۲-۲-۱-۲ شاخص‌های باز بودن تجاری
۲۷	۱-۱-۲-۲-۱-۲ شاخص‌های وقوعی
۲۸	۲-۱-۲-۲-۱-۲ شاخص‌های پیامدی
۲۸	۱-۲-۱-۲-۲-۱-۲ شاخص‌های نسبت نفوذ واردات
۲۹	۲-۲-۱-۲-۲-۱-۲ شاخص شکاف قیمتی

۲۹	شاخص اضافه بها نرخ ارز در بازار سیاه	۳-۲-۱-۲-۲-۱-۲
۳۰	شاخص شدت تجاری	۴-۲-۱-۲-۲-۱-۲
۳۰	شاخص شدت تجاری تعدیل شده بر حسب ساختار (SATI)	۵-۲-۱-۲-۲-۱-۲
۳۱	شاخص لیمر	۶-۲-۱-۲-۲-۱-۲
۳۲	شاخص ولف	۷-۲-۱-۲-۲-۱-۲
۳۲	شاخص لی	۸-۲-۱-۲-۲-۱-۲
۳۲	شاخص های اختلال قیمتی دلار	۹-۲-۱-۲-۲-۱-۲
۳۴	شاخص محدودیت تجارت (TRI)	۱۰-۲-۱-۲-۲-۱-۲
۳۴	شاخص بانک جهانی	۱۱-۲-۱-۲-۲-۱-۲
۳۵	شاخص ترکیبی ساچز- وارنر	۱۲-۲-۱-۲-۲-۱-۲
۳۶	شاخص های باز بودن مالی	۲-۲-۲-۱-۲-۲
۳۷	شاخص سطح تجارت بین الملل	۳-۲-۱-۲-۲
۳۷	شاخص ادغام تجارت بین الملل	۴-۲-۱-۲-۲
۳۸	شاخص سرمایه گذاری خارجی	۵-۲-۱-۲-۲
۳۹	توزیع درآمد	۲-۲
۳۹	مفهوم توزیع درآمد	۱-۲-۲
۴۰	توزیع کارکردی درآمد	۱-۱-۲-۲
۴۰	توزیع مقداری درآمد	۲-۱-۲-۲
۴۱	عوامل موثر بر توزیع درآمد	۲-۲-۲
۴۱	درآمد سرانه	۱-۲-۲-۲
۴۲	اشتغال	۲-۲-۲-۲
۴۲	تورم	۳-۲-۲-۲
۴۳	سیاست های دولت	۴-۲-۲-۲
۴۴	شاخص های توزیع درآمد	۳-۲-۲
۴۶	مبانی نظری اثر جهانی شدن بر توزیع درآمد	۳-۲
۴۷	مدل هکشر- اوهلین	۱-۳-۲
۴۸	قضیه استالپر - ساموئلسون	۲-۳-۲
۴۹	قضیه برابری قیمت عوامل تولید	۳-۳-۲
۵۰	نظریه جدید تجارت	۴-۳-۲
۵۱	تغییرات تکنولوژی مهارت گرا	۵-۳-۲
۵۲	سرمایه گذاری مستقیم خارجی و توزیع درآمد	۶-۳-۲
	فصل سوم - بررسی مطالعات پیشین و روند جهانی شدن	
۵۶	مقدمه	

۵۶	۱-۳	نگاهی به پژوهش‌های پیشین
۵۶	۱-۱-۳	پژوهش‌های خارج کشور
۶۵	۲-۱-۳	پژوهش‌های داخل کشور
۶۸	۲-۳	بررسی روند متغیرهای جهانی شدن
۶۸	۱-۲-۳	سرمایه‌گذاری خارجی
۶۹	۱-۱-۲-۳	FDI در کشورهای در حال توسعه
۷۰	۲-۱-۲-۳	تحلیلی بر روند سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای D-۸
۷۰	۱-۲-۱-۲-۳	روند FDI در ایران
۷۲	۱-۱-۲-۱-۲-۳	عوامل مؤثر بر جذب FDI
۷۳	۱-۱-۱-۲-۱-۲-۳	عوامل اقتصادی
۷۴	۱-۱-۱-۱-۲-۱-۲-۳	عوامل جغرافیایی
۷۴	۲-۱-۱-۱-۲-۱-۲-۳	منابع طبیعی
۷۵	۳-۱-۱-۱-۲-۱-۲-۳	نیروی کار ارزان و ماهر
۷۵	۴-۱-۱-۱-۲-۱-۲-۳	اندازه بازار کشور میزبان
۷۶	۵-۱-۱-۱-۲-۱-۲-۳	درجه باز بودن اقتصادی
۷۶	۶-۱-۱-۱-۲-۱-۲-۳	آزادسازی اقتصادی
۷۷	۷-۱-۱-۱-۲-۱-۲-۳	سیاست‌های ارزی
۷۷	۸-۱-۱-۱-۲-۱-۲-۳	سیاست‌های مالیاتی و موانع تعرفه‌ای
۷۸	۹-۱-۱-۱-۲-۱-۲-۳	عملکرد اقتصادی دولت‌ها
۷۹	۱۰-۱-۱-۱-۲-۱-۲-۳	شرایط ارتباطی و زیربنایی
۸۰	۲-۱-۱-۲-۱-۲-۳	عوامل حمایتی و تشویقی
۸۱	۳-۱-۱-۲-۱-۲-۳	عوامل ساختاری و نهادی (امنیت اقتصادی)
۸۲	۲-۲-۱-۲-۳	روند FDI در سایر کشورهای عضو گروه D-8
۸۸	۲-۲-۳	تجارت کالاها و خدمات
۸۸	۱-۲-۲-۳	تجارت کالاها و خدمات در ایران
۸۹	۲-۲-۲-۳	تجارت کالاها و خدمات در سایر کشورهای عضو گروه D-۸

فصل چهارم - برآورد مدل و آزمون تجربی

۹۴	مقدمه	
۹۴	۱-۴	ارائه مدل
۹۶	۲-۴	معرفی متغیرهای مدل
۹۶	۱-۲-۴	تولید ناخالص داخلی و مجذور آن
۹۶	۲-۲-۴	درجه باز بودن اقتصادی
۹۷	۳-۲-۴	سطح توسعه‌یافتگی

۹۷	رشد جمعیت	۴-۲-۴
۹۸	سطح تحصیلات	۵-۲-۴
۹۸	میزان تورم	۶-۲-۴
۹۹	فساد اقتصادی	۷-۲-۴
۹۹	آمار و ارقام متغیرهای مدل	۳-۴
۱۰۰	روش تخمین داده‌های تابلویی	۴-۴
۱۰۲	آزمون‌های تشخیص پایایی بر روی داده‌ها	۵-۴
۱۰۳	آزمون قابلیت تخمین مدل بصورت داده‌های تابلویی	۶-۴
۱۰۵	آزمون تعیین اثرات ثابت یا اثرات تصادفی	۷-۴
۱۰۶	برآورد الگو	۸-۴
۱۰۶	اثر ضریب تولید ناخالص داخلی سرانه و مجذور تولید ناخالص داخلی سرانه بر توزیع درآمد	۱-۸-۴
۱۰۷	اثر درجه باز بودن تجارت بر توزیع درآمد	۲-۸-۴
۱۰۸	اثر سطح توسعه‌یافتگی بر توزیع درآمد	۳-۸-۴
۱۰۸	اثر رشد جمعیت بر توزیع درآمد	۴-۸-۴
۱۰۹	اثر میزان تحصیلات بر توزیع درآمد	۵-۸-۴
۱۰۹	اثر میزان تورم بر توزیع درآمد	۶-۸-۴
۱۱۰	اثر میزان فساد بر توزیع درآمد	۷-۸-۴
۱۱۳	تخمین نتایج به تفکیک کشورها	۹-۴
فصل پنجم - نتیجه‌گیری و پیشنهادات		
۱۱۶	مقدمه	
۱۱۷	تحلیل نتایج	۱-۵
۱۱۸	پیشنهادات و توصیه‌های سیاستی	۲-۵
۱۲۱	منابع و ماخذ	

فهرست جدولها

عنوان	صفحه
جدول ۱-۲ : شاخص جهانی شدن مجله فارین پالیسی به تفکیک کشورها و رتبه آنها در سال ۲۰۰۴	۱۷
جدول ۲-۲ : شاخص آزادسازی اقتصادی هریتیج برای کشورهای مختلف	۱۹
جدول ۳-۲ : شاخص باز بودن تجاری در سال ۱۹۹۸	۲۲
جدول ۳-۱ : وضعیت روند FDI در کشورهای گروه D-۸	۸۱
جدول ۳-۲ : تجارت کالاها و خدمات در کشورهای عضو گروه D-۸ در سالهای ۱۹۹۰ و ۲۰۰۴	۸۸
جدول ۴-۱ : نتایج آزمون ریشه واحد همجمعی بر روی متغیرهای مدل	۱۰۲
جدول ۴-۲ : نتایج آزمون قابلیت تخمین مدل به صورت داده های تابلویی	۱۰۳
جدول ۴-۳ : نتایج آزمون هاسمن برای تعیین اثرات ثابت یا تصادفی	۱۰۵
جدول ۴-۴ : نتایج تخمین مدل	۱۱۱
جدول ۴-۵ : ضریب جینی کشورهای عضو گروه D-۸ طی دوره ۱۹۹۵-۲۰۰۴	۱۱۴

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۱-۳: روند FDI در کشورهای در حال توسعه در طی سال‌های ۱۹۷۰-۲۰۰۵	۶
نمودار ۲-۳: روند FDI در ایران طی سال‌های ۱۹۷۰-۲۰۰۵	۷۱
نمودار ۳-۳: روند FDI در ترکیه	۸۲
نمودار ۴-۳: روند FDI در اندونزی	۸۳
نمودار ۵-۳: روند FDI در مالزی	۸۳
نمودار ۶-۳: روند FDI در مصر	۸۴
نمودار ۷-۳: روند FDI در نیجریه	۸۵
نمودار ۸-۳: روند FDI در پاکستان	۸۶
نمودار ۹-۳: روند FDI در بنگلادش	۸۶
نمودار ۱۰-۳: روند صادرات و واردات در ایران	۸۷
نمودار ۱۱-۳: روند تجارت کالاها و خدمات در کشور اندونزی	۸۹
نمودار ۱۲-۳: روند تجارت کالاها و خدمات در کشور بنگلادش	۸۹
نمودار ۱۳-۳: روند تجارت کالاها و خدمات در کشور ترکیه	۹۰
نمودار ۱۴-۳: روند تجارت کالاها و خدمات در کشور پاکستان	۹۰
نمودار ۱۵-۳: روند تجارت کالاها و خدمات در کشور مالزی	۹۱
نمودار ۱۶-۳: روند تجارت کالاها و خدمات در کشور مصر	۹۱
نمودار ۱۷-۳: روند تجارت کالاها و خدمات در کشور نیجریه	۹۲

فصل اول

کلیات

۱-۱ بیان مساله

جهان کنونی بویژه در قلمرو اقتصادی طی دهه‌های اخیر در حال حرکت در مسیری است که آن را با عنوان "جهانی شدن" می‌شناسیم. طبق تعریف بانک جهانی، پدیده جهانی شدن منجر به آزادی و توانایی افراد و بنگاه‌ها در تعامل اختیاری در معاملات اقتصادی با شهروندان سایر کشورها می‌شود. رشد سریع و بی-سابقه فعالیت‌های اقتصادی بین کشورها در سال‌های اخیر از پیامدهای جهانی شدن است. فعالیت‌های اقتصادی در سطح بین‌المللی عمدتاً به صورت تجارت بین‌المللی و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی^۱ (FDI) ظهور می‌کنند. در ادامه به برخی از آمارهای موجود در این زمینه اشاره می‌شود. سهم تجارت کالاها از تولید ناخالص داخلی در کشورهای با درآمد پایین، متوسط و بالا^۲ به ترتیب از ۲۴/۱، ۳۴/۴ و ۳۲/۲ درصد در سال ۱۹۹۰ به ۳۷/۸، ۶۱/۵ و ۴۱/۵ درصد در سال ۲۰۰۴ رسیده است. همچنین سهم تجارت خدمات نیز از تولید ناخالص داخلی در کشورهای با درآمد پایین، متوسط و بالا به ترتیب از ۶/۵، ۷/۱ و ۸ درصد در سال ۱۹۹۰ به ۹/۴، ۱۰/۲ و ۱۰/۵ درصد در سال ۲۰۰۴ رسیده است. سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی نیز دارای رشد چشم-گیری بوده است، به عنوان مثال کشورهای با درآمد پایین، متوسط و بالا به ترتیب در سال ۱۹۹۰، دارای ۰/۴، ۰/۸ و ۱ درصد و در سال ۲۰۰۴ به ترتیب ۱/۴، ۲/۸ و ۱/۳ درصد خالص ورودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی از GDP بوده‌اند^۳. به عبارت دیگر در دهه‌های اخیر شاهد رشد سریع مبادلات بین کشورها هستیم. این روند که به عنوان جهانی شدن از آن یاد می‌شود بر تمامی کشورها، اعم از همراه و ناهمراه، تاثیرات خود را بر جای می‌گذارد.

از سوی دیگر بسیاری از کشورها سیر صعودی نابرابری‌های درآمدی را در سال‌های اخیر تجربه کرده‌اند. به عنوان مثال ضریب جینی آمریکا طی سال‌های ۱۹۶۸ تا ۱۹۹۲، ۳/۵ درصد رشد داشته است. انگلیس نیز در

^۱ Foreign Direct Investment

^۲ کشورها طبق تقسیم‌بندی بانک جهانی در سال ۲۰۰۶ به سه گروه درآمد پایین، متوسط و بالا تقسیم شده‌اند که در قسمت ضمیمه به طور کامل آورده شده است.

^۳ World Development indicators 2006

طی سال‌های ۱۹۷۷ و ۱۹۹۸، ۱۰ درصد افزایش در ضریب جینی را تجربه کرده است. ضریب جینی چین نیز به عنوان نمونه یک کشور آسیایی در سال ۱۹۸۴ نسبتاً پایین و برابر ۲۵/۷٪ بوده است که در سال ۱۹۹۲ به ۳۷/۸٪ رسیده است، به این معنی که پس از یک دوره هشت ساله ۱۲٪ افزایش داشته است و این روند به نظر می‌رسد ادامه داشته باشد.^۱ از طرف دیگر افزایش نابرابری در چین با افزایش رشد GDP همراه بوده است. با توجه به همزمانی افزایش رشد اقتصادی و نیز نابرابری‌های درآمدی، استنباط می‌شود که بین این دو مقوله ارتباط مثبت وجود دارد (Alesina and Rodrik(1994) and Persson and Tabellini(1994)) (World Bank 1993) به این نتیجه رسیده‌اند که رشد اقتصادی می‌تواند با افزایش نابرابری همراه باشد که تاییدی بر نظریه کوزنتس^۲ مبنی بر ارتباط U شکل وارونه بین رشد اقتصادی و نابرابری درآمدی می‌باشد.^۳ به طور کلی، افزایش در نابرابری‌های درآمدی را نمی‌توان به علل سنتی توزیع درآمد (نظیر توزیع ناعادلانه منابع طبیعی، زمین، تحصیلات و ...) نسبت داد، بلکه باید دلیل این امر را در شرایط کنونی جهان نظیر گرایش کشورها به سمت تکنولوژی‌های مهارت‌بر و نیز پذیرش آزادسازی ملی و بین‌المللی بازارها جستجو کرد.

مساله جهانی شدن و توزیع درآمد طی دهه‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته و مطالعاتی در این مورد انجام شده است. بیشتر این مطالعات در زمینه کشورهای توسعه‌یافته متمرکز بوده‌اند، به عنوان مثال تاثیر جهانی شدن بر نابرابری‌های دستمزد و درآمد در آمریکا و اروپای غربی مورد بررسی قرار گرفته است (e.g Slaughter and Swagel 1997; Dluhosch, 1998; Schott, 1999) و سیر دوم مطالعات نیز به بررسی تاثیرات احتمالی جهانی شدن بر توزیع درآمد جهانی یا بین‌المللی پرداخته است.

¹ Lixin Colin XU, Heng-fu ZOU, "Explaining the changes of income distribution in China", China Economic Review 11, 2000, p 150

² Kuznets. S, "Economic growth and income inequality", Am Econ Rev 45, 1995, pp 1-28

³ Lixin Colin XU, Heng-fu ZOU, "Explaining the changes of income distribution in China", China Economic Review 11, 2000, p 150

(Milanovic,1999;Milanovic and Yitzhaki,1999; Schultz 1998, Sala-i-Martin 2002)

اخیرا تاثیر جهانی شدن بر توزیع درآمد در کشورهای کمتر توسعه یافته مورد توجه محققان اقتصادی واقع شده است (Cornia and Kiiski, 2001; Lustig and Kanbur,1999;Ravallion 2001; Galbraith 2002)

با توجه به اینکه در اکثر مطالعات مربوط به کشورهای در حال توسعه، این کشورها در مقایسه با کشورهای توسعه یافته مورد بررسی قرار گرفته اند، لذا بررسی تاثیر جهانی شدن بر توزیع درآمد در کشورهای در حال توسعه با توجه به سطح توسعه یافتگی آنها و مقایسه این کشورها با هم بسیار راه گشا و مفید خواهد بود. چرا که آزادسازی به عنوان یکی از تبعات جهانی شدن، بر حسب شرایط اولیه هر کشور اعم از موجودی عوامل، نهادها و تنظیمات سیاستی (نظیر قوانین کار حاکم، اتحادیه های کارگری، تامین خدمات دولتها، خصوصی سازی و ...) اثرات متفاوتی بر توزیع درآمد خواهد داشت.

۱-۲ اهمیت و ضرورت موضوع

جهانی شدن به صورت یک نیروی مسلط در عصر کنونی، روابط مبتنی بر وابستگی متقابل میان ملت ها و دولت ها را شکل می دهد و فرصت ها و چالش های جدیدی را برای کشورهای مختلف از طریق آزادسازی اقتصادی، سرمایه گذاری خارجی، گردش سرمایه، تبادل اطلاعات، تغییرات تکنولوژیک و... به ارمغان می آورد. جهانی شدن در زمینه اقتصاد عبارت است از تحرک آزادانه و فزاینده کالاها و خدمات و نیز عوامل تولید نظیر سرمایه، نیروی کار و... در میان کشورها. فرآیند جهانی شدن منافع و ضررهای یکسانی برای کشورهای مختلف ندارد و میزان تأثیر این عناصر به توانایی دولت ها در نوع برخورد با این فرآیند بستگی دارد.

از آنجا که عموماً دولت ها و ملت ها خواهان برقراری عدالت اقتصادی می باشند، از آثار سوء پدیده جهانی شدن بر اقتصاد بویژه در زمینه توزیع درآمد در سطح کشور و نیز بین کشورها احساس خطر می کنند و واکنش هایی از سوی دولت ها و ملت ها در قالب مخالفت، موافقت و یا سازگاری در مقابل این پدیده مشاهده

می‌شود. بنابراین به دلیل اهمیت موضوع، لزوم پژوهش در این راستا با هدف تبیین آثار جهانی شدن با توجه به ویژگی‌های اقتصادی، سیاسی و فرهنگی کشورها بویژه کشورهای در حال توسعه لازم و ضروریست.

۳-۱ اهداف تحقیق

هدف این پایان‌نامه بررسی جهانی شدن بر توزیع درآمد در کشورهای عضو گروه D-8 است. این کشورها که از نظر سطح توسعه‌یافتگی کشورهایی هم‌سطح و مشابه در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته هستند، در عین حال دارای تفاوت‌های نسبی در مقایسه با اعضای خود گروه می‌باشند؛ لذا گروه D-8 می‌تواند مورد مناسبی برای مطالعه و بررسی تاثیر جهانی شدن بر توزیع درآمد در کشورهای در حال توسعه باشد. بنابراین با مطالعه آثار توزیعی جهانی شدن بر این کشورها می‌توان آمادگی لازم برای مواجه شدن با جهانی شدن را کسب نمود تا ضمن بهره‌مند شدن از منافع آن از تاثیرات مخرب احتمالی آن در حد امکان اجتناب و یا آنها را حداقل کرد. در واقع بررسی آثار اقتصادی جهانی شدن نظیر توزیع درآمد می‌تواند ما را در برخورد عالمانه با آن یاری کند.

۴-۱ سوالات تحقیق

سوالات مورد بررسی در این پایان‌نامه را می‌توان به صورت زیر مطرح کرد:

- ۱- جهانی شدن چه تاثیری بر توزیع درآمد در کشورهای D-8 داشته است؟
- ۲- آیا جهانی شدن با توجه به سطح توسعه‌یافتگی تاثیر متفاوتی بر توزیع درآمد خواهد داشت؟

۵-۱ روش انجام تحقیق

در این تحقیق با استفاده از منابع کتابخانه‌ای به گردآوری ادبیات موضوع و شناخت مبانی نظری پرداخته می‌شود و با استفاده از داده‌های آماری و تکنیک‌های اقتصادسنجی فرضیه مطرح شده مورد آزمون قرار می‌-

گیرد. منابع آماری مورد استفاده در این تحقیق عبارت‌اند از: مرکز آمار ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک جهانی، سازمان تجارت جهانی و صندوق بین‌المللی پول و بنیاد هریتیج..

۱-۶ معرفی گروه D-۸

گروه D-۸ یا گروه هشت کشور مسلمان در حال توسعه که اندونزی، ایران، بنگلادش، پاکستان، ترکیه، مالزی، مصر و نیجریه اعضای آن را تشکیل می‌دهند از جمله پیمان‌هایی است که به منظور ایجاد روابط مستحکم اقتصادی بین کشورهای در حال توسعه اسلامی و تقویت نفوذ این کشورها در بازارهای جهانی و برقراری گفت‌وگو با کشورهای صنعتی بزرگ تشکیل گردیده است. پایه‌گذار این گروه نجم‌الدین اربکان نخست وزیر اسبق و اسلام‌گرای ترکیه است که با سفر به ۸ کشور عضو در تیرماه سال ۱۳۷۵ زمینه تأسیس این گروه را فراهم نمود.

نخستین اجلاس سران D-۸ با حضور سه رئیس جمهور از جمله آقای هاشمی رفسنجانی و چهار نخست‌وزیر و یک وزیر خارجه در خرداد ۱۳۷۶ در شهر استانبول ترکیه برگزار شد. البته این گروه حدود یک سال قبل از این تاریخ فعالیت‌های مقدماتی خود را آغاز کرده بود و در واقع از تشکیلات جانبی سازمان کنفرانس اسلامی محسوب می‌شود.

در بیانیه منتشر شده در اولین اجلاس سران، اهداف اصلی گروه D-۸، شامل چگونگی همکاری و هم-فکری اعضای گروه، ایجاد امکان عضویت سایر کشورهای در حال توسعه، برقراری رابطه با سایر سازمان‌های بین‌المللی به ویژه سازمان کنفرانس اسلامی و نحوه انتصاب مدیر اجرایی آن به تصویب رسید.

طبق این بیانیه اهداف اصلی گروه ۸-D توسعه اقتصادی-اجتماعی، تقویت موقعیت کشورهای در حال توسعه در اقتصاد جهانی، ایجاد تنوع و موقعیت‌های جدید در روابط بازرگانی، تقویت حضور در تصمیم‌سازی در سطح بین‌المللی و ارتقای سطح زندگی مردم در کشورهای عضو تعریف شده است.

عضویت در این گروه برای دیگر کشورهای در حال توسعه که به اهداف و اصول آن پایبند باشند امکان‌پذیر است و همچنین عضویت در آن تأثیری در روابط دوجانبه یا چندجانبه کشورهای عضو با دیگر کشورها نداشته و مانعی نیز جهت عضویت آنان در سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی نیست.

بر اساس تصمیمات سران این هشت کشور که در ۱۵ ژوئن ۱۹۹۷ در ترکیه برگزار شد، سازمان مزبور دارای سه رکن اصلی زیر است:

-اجلاس سران

- شورای وزیران

- کمیته متشکل از کارشناسان ارشد هر کشور

اجلاس سران با شرکت رؤسای دولت‌های کشورهای عضو و شورای وزیران امور خارجه سالی یک‌بار و اجلاس کارشناسان ارشد دوبر در سال برگزار می‌شود. رئیس اجلاس سران تا برگزاری اجلاس بعدی ریاست را کماکان به عهده خواهد داشت. وزرای خارجه این هشت کشور نیز شورای وزیران و رکن سیاسی گروه را تشکیل می‌دهند و نشست سالانه آنان قبل از اجلاس سران برگزار می‌شود. همچنین کمیسیون مقام‌های ارشد متشکل از مقام‌های ارشد وزارت خارجه هشت کشور عضو است که رکن اجرایی گروه را تشکیل می‌دهند. در اعلامیه تصویب شده در اولین اجلاس سران، اهداف و انگیزه‌های این گروه تشریح شده است. این اعلامیه موارد متعدد همکاری را در برمی‌گیرد، ولی هدف اصلی همان توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورهای عضو است. برای نیل به این مهم انجام همکاری‌هایی در زمینه صنعت، تجارت، حذف موانع تجاری،

استفاده از توانمندی‌های هشت کشور برای اعتلای سهم آنان در تصمیم‌گیری‌های جهانی توسعه کشاورزی، فقرزدایی، توسعه ارتباطات و اطلاع‌رسانی، انتقال علوم و تکنولوژی، مالیه، بانکداری، انرژی، محیط زیست و... پیشنهاد شده است.

در اولین اجلاس همچنین تصمیم گرفته شد که بر همکاری‌های در زمینه تجارت، صنعت، کشاورزی، انرژی، توسعه منابع انسانی، پروژه‌های مخابراتی و اطلاع‌رسانی، طرح‌های توسعه روستایی، بانکداری و خصوصی‌سازی به ترتیب کشورهای مصر، ترکیه، پاکستان، نیجریه، اندونزی، جمهوری اسلامی ایران، بنگلادش و مالزی نظارت داشته باشند.

لازم به ذکر است که کمیته کارشناسان ارشد در سومین اجلاس خود که در شهر آنتالیای ترکیه برگزار گردید تصمیم گرفتند که ده گروه کاری برای بررسی زمینه‌های همکاری تاسیس گردد. این ده گروه عبارتند از:

۱- صنعت

۲- کشاورزی

۳- مخابرات و اطلاعات

۴- تجارت

۵- علوم و تکنولوژی

۶- توسعه نیروی انسانی

۷- بهداشت

۸- توسعه روستایی